

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Департамент освіти і науки Полтавської обласної державної адміністрації
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ
імені А.С.МАКАРЕНКА

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова приймальної комісії
Кременчуцького педагогічного коледжу
імені А.С.Макаренка
від «14» березня 2018 року
І.В.Гальченко

ПРОГРАМА

**вступного випробування з предмету
«Основи педагогіки та психології»
для здобувачів ступеня бакалавра
на основі раніше здобутого ступеня
(освітньо-кваліфікаційного рівня)
молодшого спеціаліста, бакалавра**

Галузь знань:

01 «Освіта»

Напрями підготовки:

012 «Дошкільна освіта»

013 «Початкова освіта»

014.11 «Середня освіта (Фізична культура)»

СХВАЛЕНО

на засіданні ПЦК викладачів шкільної
педагогіки Кременчуцького
педагогічного коледжу імені
А.С.Макаренка
протокол № 6 від 29 січня 2018 р.
Голова ПЦК *І.О.Олійник*

СХВАЛЕНО

науково-методичною радою
Кременчуцького педагогічного коледжу
імені А.С.Макаренка
протокол № 3 від 19 лютого 2018 р.
Голова науково-
методичної ради *Ю.В.Малюк*

м. Кременчук
2018 рік

ВСТУП

Програма вступного випробування з основ педагогіки та психології укладена для осіб, які вступають на навчання для здобуття ступеня бакалавра на основі здобутого раніше ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) молодшого спеціаліста, бакалавра за іншою (неспорідненою) спеціальністю.

Фахові вступні випробування для цих вступників складаються з базових спеціальних предметів, які визначають освітньо-професійну підготовку студентів за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста зі спеціальностей 012 «Дошкільна освіта», 013 «Початкова освіта».

Метою фахового випробування є діагностика рівня сформованості внутрішньої мотивації, професійної спрямованості, педагогічних знань, основних умінь та професійних компетенцій вступника, його здатності здійснювати педагогічну діяльність відповідно до Державних стандартів підготовки фахівців зі спеціальностей «Початкова освіта» та «Дошкільна освіта» за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста, а також виявлення інтелектуального й творчого потенціалу для продовження навчання за ступенем бакалавра. Завданням вступного випробування є перевірка ступеня розуміння вступниками перспектив та шляхів оволодіння професійною діяльністю вчителя початкової школи, вихователя закладу дошкільної освіти, теоретичних основ педагогіки, а також визначення рівня сформованості елементарних умінь ефективно вирішувати типові завдання та виконувати професійну діяльність в сучасних закладах освіти.

Випробування проводиться у вигляді тестування.

У цій програмі наведено опис та короткий зміст основних розділів спеціальних дисциплін, зразків тестів фахового вступного випробування, критерії оцінювання відповідей та список літературних джерел для підготовки до випробування.

ОПИС ЗМІТУ ОСНОВНИХ ДИСЦИПЛІН

Педагогіка

Курс дисципліни «Педагогіка» є одним з основних спеціальних предметів, який визначає фахову підготовку.

Метою дисципліни є засвоєння теоретичних основ сучасної педагогічної науки, розвиток професійного мислення, оволодіння практичними вміннями й навичками, необхідними для ефективної роботи в новій українській школі, усвідомлення принципів становлення й розвитку національної системи освіти й виховання, формування в майбутніх педагогів готовності до професійно-педагогічної діяльності.

1. Загальні основи педагогіки

Тема 1. Учитель, його соціальна функція (передача соціального досвіду молодим поколінням). Функції та завдання вчителя в працях педагогів-класиків. Особливості професійної діяльності вчителя початкових класів. Вимоги до сучасного вчителя. Педагогічна майстерність, її компоненти. Шляхи формування педагогічної майстерності.

Тема 2. Предмет педагогіки. Загальні педагогічні поняття. Педагогіка та інші науки (біологія, вікова фізіологія, гігієна, психологія, історія, соціологія, етнографія, естетика). Предмет педагогіки – виховання людини. Основні педагогічні поняття: виховання, навчання, освіта, самоосвіта, самовиховання. Завдання педагогіки.

Тема 3. Методи науково-педагогічних досліджень. Необхідність для вчителя володіти системою методів науково-педагогічних досліджень. Методи науково-педагогічних досліджень: методи роботи з літературою (складання бібліографії, анотування, написання рефератів, цитатний і тезовий план, конспектування); методи вивчення досвіду (спостереження, експеримент, тестування, дослідницька бесіда, опитування, інтерв'ю); математичні методи (статистика, рейтинг). Характеристика конкретних методів науково-педагогічних досліджень.

II. Теорія виховання

Тема 4. Сутність процесу виховання. Характеристика виховного процесу, його функції (виховання, самовиховання, перевиховання), діалектика й рушійні сили. Найважливіші закономірності виховного процесу: обумовленість виховання суспільним

устроєм; взаємозалежність виховання, навчання й розвитку; залежність виховного процесу від вікового та індивідуального розвитку.

Принципи виховання як вихідні положення, які визначають зміст, методи й форми організації роботи вихователя (принципи народності цілеспрямованості, послідовності й систематичності тощо).

Тема 5. Принципи виховання. Взаємозалежність виховання й розвитку особистості. Залежність виховання від об'єктивних і суб'єктивних факторів. Обумовленість результатів виховання особистості культурно-історичним досвідом, національними традиціями. Принцип природовідповідності, народності й культуровідповідності виховання.

Принцип гуманізму, демократизму, поєднання педагогічного керівництва з розвитком самостійності особистості.

Тема 6. Методи й форми виховання. Поняття про методи й прийоми виховання, засоби й форми організації виховної роботи.

Класифікація методів виховання. Характеристика окремих методів виховання. Методи формування свідомості (переконання, бесіда, приклад, авторитет, дискусія). Методи організації діяльності (вправа, гра, доручення, привчання, вправління, виховуючі ситуації). Методи стимулювання (заохочення, покарання, «вибух»). Методи самовиховання (самоаналіз, самоопитування, самозобов'язання, самозвіт, самоконтроль). Класифікація форм організації виховної роботи (масові, групові, індивідуальні).

Тема 7. Робота з колективом учнів. Теорія колективу в спадщині видатних педагогів. Поняття "колектив", його ознаки, принципи виховання особистості в колективі в працях А.С.Макаренка. Проблеми взаємовідносин колективу й особистості в працях В.О.Сухомлинського. Шляхи формування колективу.

Тема 8. Розумове виховання, становлення зародків світорозуміння, світосприймання. Завдання розумового виховання. Пріоритетність розумового виховання у світлі концепції становлення нової української школи.

Поняття про світогляд. Структурні елементи світогляду (знання, переконання, ідеали, погляди тощо). Педагогічний такт учителя щодо світоглядних понять, думок, які формуються в дітей.

Тема 9. Моральне виховання. Поняття про мораль. Загальнолюдський та історичний аспекти моралі. Морально-етичні норми, що історично склалися в народі.

Народна педагогіка, відображення в ній морально-етичних норм народу. Сучасне уявлення про суть і завдання морального виховання. Зміст морального виховання (формування системи відношень до Батьківщини, до інших країн і народів, до себе, до оточуючих, до праці, навколишньої дійсності). Єдність навчальної та позакласної роботи в моральному вихованні школярів.

Тема 10. Трудове виховання. Трудове виховання - основа народної педагогіки. Види дитячої праці й умови її ефективності у вихованні.

Система трудового виховання. Методика організації різних видів трудової діяльності молодших школярів. Трудове виховання в досвіді видатних педагогів.

Тема 11. Естетичне виховання. Поняття про естетику, естетичне виховання, естетичну культуру. Завдання естетичного виховання, його зв'язок з іншими аспектами виховання особистості. Засоби естетичного виховання. Шляхи естетичного виховання. Форми роботи з естетичного виховання. Естетичне виховання в спадщині В.О.Сухомлинського.

Тема 12. Фізичне виховання. Роль фізичного виховання в працях класиків педагогічної думки. Традиції фізичного виховання в історії українського народу.

Завдання фізичного виховання та збереження здоров'я дітей. Засоби фізичного виховання. Система фізичного виховання.

Тема 13. Основи статевого виховання учнівської молоді. Формування в дітей, підлітків, юнаків розуміння природи, особливостей жінки та чоловіка, формування високої культури, умінь і навичок з гігієни хлопця та дівчини.

Тема 14. Позакласна й позашкільна робота в системі виховання цілісної особистості.

Зміст і завдання позакласної та позашкільної роботи з учнями. Роль індивідуальної та масової роботи в розвитку навичок, здібностей, якостей учнів. Специфіка позакласної та позашкільної роботи.

Урахування вікових особливостей учнів у процесі позакласної та позашкільної роботи. Організація виховного середовища в мікрорайоні.

Забезпечення спільної діяльності сім'ї, школи й громадськості в системі виховання цілісної особистості.

Тема 15. Класний організатор, його роль у виховання особистості.

Учитель - класний керівник. Основні завдання й функції вчителя-вихователя та класного керівника.

Вивчення класним організатором кожної особистості й пробудження, формування в неї професіональних інтересів, стимулювання самоосвіти й самовиховання. Роль класного організатора в реалізації спільної діяльності сім'ї, школи, громадськості у вихованні національної свідомості та самосвідомості, глибоких якостей патріота та громадянина України. Методика проведення батьківських зборів.

Тема 16. Виховання дітей у сім'ї. Робота школи з сім'єю. Сімейні традиції українського народу. Значення сім'ї у вирішенні завдань усебічного розвитку особистості дитини. Родинне виховання.

Ш. Дидактика

Тема 17. Предмет і основні поняття дидактики. Дидактика - теорія освіти та навчання. Предмет дидактики. Основні поняття дидактики. Дидактика й методика викладання окремих навчальних предметів, їх взаємозв'язок. Завдання дидактики в сучасних умовах.

Тема 18. Суть процесу навчання. Двосторонній характер процесу навчання (учіння та викладання); мотиви навчання: позитивні, негативні, нейтральні. Формування й розвиток позитивних мотивів навчання школярів. Поняття про процес засвоєння знань. Етапи засвоєння знань. Рівні засвоєння знань.

Тема 19. Суть процесу навчання. Принципи навчання - вираз закономірностей процесу навчання. Принципи навчання - вихідні положення, що визначають діяльність учителя й учнів. Традиційні принципи навчання, їх сучасний зміст: наочності, науковості, систематичності й послідовності, активності й свідомості, міцності, емоційності навчання.

Тема 20. Зміст освіти. Поняття про зміст освіти, його складові частини: знання, уміння, навички, досвід репродуктивної діяльності, досвід творчої діяльності, досвід емоційно-ціннісного ставлення до світу. Види освіти. Зміст освіти - відображення стратегічної мети виховання. Українознавство - базовий компонент оновлення змісту освіти на сучасному етапі розвитку України.

Поняття про навчальний предмет. Здійснення міжпредметних зв'язків у навчанні, створення інтегративних курсів.

Поняття про навчальні плани, програми. Вимоги до них, структура.

Підручники, вимоги до них.

Тема 21. Методи навчання. Поняття про методи навчання. Методи та прийоми навчання. Різні підходи до класифікації методів навчання.

Словесні методи навчання, їх характеристика. Наочні методи навчання, їх характеристика. Практичні методи навчання, їх характеристика. Проблемне навчання.

Тема 22. Форми організації навчання. Поняття про організації форми навчання (індивідуальне навчання, індивідуально-групове, взаємонавчання, класно-урочна система, белланкастерська система, Дальтон-план, бригадно-лабораторний метод). Розвиток організаційних форм навчання. Теоретичне обґрунтування класно-урочної системи навчання в працях Я.А.Коменського.

Урок як основна форма організації навчальної діяльності в сучасній школі. Вимоги до сучасного уроку. Поняття про структуру уроку, її елементи. Макроструктура, мікроструктура уроку.

Поняття про типи уроку й особливості уроку в початковій школі. Підготовка вчителя до уроку. Інші форми організації роботи.

Тема 23. Контроль навчальної діяльності учнів. Перевірка та оцінка знань, умінь та навичок учнів. Функції перевірки та оцінки ЗУН у школі. Поняття "оцінка". Педагогічні вимоги до перевірки знань, умінь та навичок. Види, форми, методи перевірки знань. Особливості 12-бальної системи оцінювання. Рівні навчальних досягнень учнів.

IV. Школознавство

Тема 24. Система освіти. Поняття про систему освіти. Її залежність від соціально-політичних, економічних та культурних факторів. Принципи побудови системи освіти в Україні. Структурні й основні компоненти системи освіти.

Поняття про альтернативні школи.

Тема 25. Керівництво освітою та школою. Поняття про управління як цілеспрямовану діяльність. Демократизація й гуманізація системи управління освітою в Україні. Органи керівництва освітою. Внутрішкільне керівництво й контроль.

Тема 26. Історія розвитку школи й педагогіки України. К.Д.Ушинський - основоположник вітчизняної педагогіки. Педагогічні погляди А.С.Макаренка, В.О.Сухомлинського.

ПСИХОЛОГІЯ

Предметом дисципліни є психологічні процеси, стани й властивості індивіда, що виявляються в результаті його включення в систему соціальних стосунків.

Курс складається з таких розділів:

1. Особистість як об'єкт вивчення психології.

2. Психічні процеси, стани та властивості.

Мета дисципліни є вивчення теоретико-методологічних основ психології; ознайомлення з різними концепціями, з основними поняттями, закономірностями психології; вивчення основних соціально-психологічних проблем та шляхів їх вирішення; розкриття специфіки використання психологічних знань в освоєнні навичок аналізу психологічних принципів, що лежать в основі ефективної діяльності; сприяння осмисленню студентами отримуваних знань і власного досвіду в поняттях психології.

Завдання дисципліни є:

- сформувані установки на обов'язкове врахування особливостей психології особистості й групи в діяльності в поняттях психології;
- сформувані вміння визначати актуальність і ієрархію цілей і завдань у своїй роботі, будувати продуктивні міжособистісні стосунки, визначати пріоритетні напрями в роботі.

Перелік питань для вступу на навчання за ступенем бакалавра

Загальні поняття з психології. Джерела психологічних знань. Предмет, задачі та методи науки психології. Об'єкт дослідження психології. Структура й функції психології. Основні галузі психологічного знання (загальна, вікова, соціальна психологія). Зв'язок психології з іншими науками. Становлення психології як науки.

Зміст поняття «психіка». Зв'язок мозку та психіки. Розвиток психіки. Форми психічного відображення в тварин. Відмінність психіки людини від психіки тварин. Структура психіки. Свідомість і позасвідомість. Раціональний і чуттєвий рівні свідомості. Самосвідомість. Несвідоме, підсвідоме, надсвідоме.

Психологія пізнавальних процесів та психічних станів. Пізнавальні процеси. Поняття про відчуття. Фізіологічна основа відчуттів. Класифікація відчуттів. Властивості та закономірності відчуттів.

Увага. Мимовільна й довільна увага. Особливості уваги (концентрація, розподіл, стійкість, обсяг, переключення уваги).

Пам'ять. Види пам'яті.

Мислення. Зв'язок мислення й мовлення.

Мовлення як інструмент мислення.

Уява та уявлення. Творчість.

Емоційно-вольова сфера особистості.

Психічні стани. Психологічний аналіз психічних процесів і станів. Способи розвитку пізнавальних процесів.

Психологія особистості. Індивід як основа особистості. Найважливіші психологічні параметри особистості: стійкість, єдність, активність і здатність до самоуправління.

Структура особистості. Концепція розвитку особистості протягом життя. Стадії розвитку. Коротка характеристика основних особистісних новоутворень, які виникають на кожній стадії.

Темперамент, загальна характеристика. Психологічні основи темпераменту. Поведінкові особливості темпераментів: сангвінік, холерик, меланхолік, флегматик.

Характер. Типологія характеру. Акцентуації характеру (за Леонгардом). Психологія міжособистісних стосунків. Спілкування як основний вид діяльності людини. Види й форми спілкування. Техніка й прийоми спілкування Структура й функції спілкування. Спілкування як взаємодія між людьми. Психологія впливу.

ЗРАЗКИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

Педагогіка

1. Педагогіка — це...
 - а) наука про психіку, закономірності її прояву й розвитку;
 - б) наука, що вивчає питання освіти молодого покоління;
 - в) наука про виховання дитини;
 - г) наука про виховання людини.
2. Першим в історії “штатним” педагогом був... (вставте пропущені слова)
3. Кого вважають основоположником педагогіки як науки?
 - а) Йоганн-Генріх Песталоцці;
 - б) Костянтин Ушинський;
 - в) Вітторіно да Фельтре;
 - г) Ян-Амос Коменський.
4. Предметом дослідження в педагогіці є
 - а) процес навчання;
 - б) процес виховання;
 - в) класно-урочна система навчання;
 - г) принципи навчання.
5. Що визначило розвиток педагогіки як науки?
 - а) прогрес науки й техніки;
 - б) збільшення ролі виховання молодих поколінь у розвитку суспільства;
 - в) потреба в підготовці людини до життя;
 - г) необхідність сформулювати певні педагогічні положення.
6. Учні класу виконують самостійну роботу - вправляються в складанні речень англійською мовою. До якої групи методів (класифікованих за джерелом знань) відноситься такий вид роботи школярів:
 - А) практичні;
 - Б) наочні;
 - В) словесні;
 - Г) інтерактивні.

Психологія

1. Психологія вивчає
 - а) походження та еволюцію людини;
 - б) спеціально організовану цілеспрямовану й систематичну діяльність з формування особистості;
 - в) особливості й закономірності утворення, формування й розвитку процесів, властивостей психіки людини як особливої форми його життєдіяльності;
 - г) закономірності функціонування та регуляції біологічних систем різного рівня організації.
2. Хто вперше розробив учення про рефлекторну природу психічного?
 - а) Р.Декарт;
 - б) І.Павлов;
 - в) А.Маслоу;

г) Ж.Піаже.

3. До основних властивостей уваги належать

а) порівняння, аналіз, синтез, абстракція, конкретизація;

б) стійкість, концентрація, розподіл, переключення;

в) відволікання, обсяг;

г) типізація, аглютинація, гіперболізація.

4. Встановіть відповідність

1. Сангвінік А Повільність та незворушність

2. Холерик Б Чутливість та уразливість

3. Флегматик В Активність та адаптивність

4. Меланхолік Г Вибуховість та невірноваженість

5. Продовжити речення: «Властивості нервової системи, тип нервової системи людини: ...»

а) є сталими й не змінюються протягом життя;

б) змінюються із віком людини;

в) можуть змінюватись під впливом виховання;

г) можуть змінюватись разом із зміною типу темпераменту.

6. Вилучіть із переліку зайве слово

а) анкетування;

б) спостереження;

в) соціометрія;

г) соціалізація.

7. Сенсibiliзація – це

а) процес, у результаті якого організм навчається ігнорувати якийсь постійний подразник;

б) забування інформації з часом;

в) процес, у результаті якого подразник, що не викликає за одноразового впливу жодної реакції, за повторних впливів проковує ту чи іншу поведінку;

г) покращання через певний час відтворення завченого матеріалу без додаткових його повторень.

8. Продуктивна людська діяльність, здатна породжувати якісно нові матеріальні та духовні цінності суспільного значення, - це

а) репродукція;

б) талант;

в) геніальність;

г) творчість.

9. Пам'ять є інформаційною основою всіх процесів. За тривалістю збереження інформації її поділяють на

а) мимовільну та довільну;

б) механічну та осмисленого запам'ятовування;

в) слухову, зорову, тактильну;

г) оперативну, короткочасну, довготривалу.

10. Оперативна пам'ять - це

а) пам'ять, у якій інформація зберігається в генотипі й передається спадково;

б) пам'ять, здатна зберігати інформацію протягом практично необмеженого часу;

в) спосіб зберігання інформації протягом короткого проміжку часу, при якому тривалість утримання мнемічних слідів не перевищує декількох десятків секунд;

г) пам'ять, розрахована на зберігання інформації протягом певного терміну, у діапазоні від декількох секунд до декількох днів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

В оцінці теоретичних знань вступників урахуються такі позиції: достатність обсягу знань; ґрунтовність обізнаності з основними поняттями, принципами, законами, правилами, фактами, педагогічними явищами; рівень володіння психолого-педагогічною теорією й логікою міркувань; рівень здійснення мисленнєвих операцій – аналізу, синтезу, порівняння,

узагальнення; рівень володіння культурою мовлення у проявах усіх ознак: правильності, точності, виразності, доцільності, змістовності. Оцінювання практичних умінь вступників здійснюється на основі виявленої ними здатності застосовувати знання в конкретних педагогічних ситуаціях.

Література

Нормативні документи, програми

1. Державна національна програма “Освіта” (Україна XXI століття). – К.: Райдуга, 1994. – 62 с.
2. Державна програма “Вчитель” // Директор школи. – 2002. – № 23-24 (червень). – С. 3-23.
3. Державний стандарт початкової загальної освіти (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 р. № 462).
4. Декларація прав дитини // Відродження. – 1999. – № 1. – С. 18.
5. Закон України “Про вищу освіту” // Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 37-38.
6. Закон України “Про освіту”. – К.: Генеза, 1996. – 36 с.
7. Збірник документів МОН України з початкової освіти / Упоряд. Л.Щербакова. – К: Вид. дім “Шкіл. Світ”: Вид. Л.Галіцина, 2005. – 128 с. – (Б-ка “Шк. світу”).
8. Концепція педагогічної освіти. – К.: Либідь, 1991.
9. Національна доктрина розвитку освіти. – К., 2002. – 24 с. 10. Положення про загальноосвітні навчальні заклади // Все для вчителя. – 2000. – № 16.

Підручники та посібники з педагогіки

1. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Вид. центр “Академія”, 2001. – 576 с.
2. Вступ до спеціальності: Навчально-методичний посібник для студентів педагогічних закладів освіти / За ред. Н.І.Лювець. – Ніжин : Вид-во НДПУ, 2003. – 89 с.
3. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
4. Зайченко І.В. Педагогіка: Навч. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закл. – К: Освіта України, 2006. – 528 с.
5. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: Підручник. – К.: Знання, 2007. – 447 с.
6. Мазоха Д.С. На шляху до педагогічної професії: Вступ до спеціальності: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 168 с.
7. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: Навч. посіб. – 5-е вид. перероб. та доп. – К., 2007. – 656 с.
8. Педагогіка: Хрестоматія / Уклад. А.І.Кузьмінський, В.Л.Омельяненко. – К. : Знання-Прес, 2003. – 700 с. – (Навчально-методичний комплекс з педагогіки).
9. Фіцула М.М. Вступ до педагогічної професії : навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / М.М.Фіцула. – Вид. 3-тє, перероб. і доп. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 168 с.
10. Фіцула М.М. Педагогіка: Навч. посібник. – 2-ге вид., випр. та доп. – К.: Академвидав, 2006. – 559 с. – (Альма-матер).